

PODGORIA ȘI VIILE ORAȘULUI BUCUREȘTI

Nu mă încumet să fac un istoric complet al acestei probleme pentru orașul București. Totuși, îmi voi îngădui a aminti că și orașul capitală a patriei noastre și-a avut importanța lui din punct de vedere al cultivării viței de vie.

Din cele mai vechi timpuri pământul patriei noastre a fost acoperit de păduri, ogoare, grădini de legume și destul de întinse suprafețe cu viță-de-vie, pentru că este știut că stră-strămoșii noștri s-au ocupat de cultivarea acestei plante care produce minunate fructe și, prin stoarcere sau tescuire, o licoare gustoasă și mult apreciată. Și a fost așa de mult apreciată în vechime, încât Strabo, geograful și istoricul grec de acum două mii de ani, ne spune că marele rege Burebista a luat măsuri pentru distrugerea ei, fiindcă, probabil, la unii dintre locuitori producea prea multă veselie și o inconștientă moleșeală și trândăvie. Dar, după cum se vede, vița-de-vie n-a fost distrusă cu totul: cu timpul ea s-a refăcut și a ocupat suprafețe din ce în ce mai mari, ajungând ca unele sorturi de vinuri să fie foarte apreciate atât în țară, cât și departe, în afara hotarelor ei.

Mai este cazul să amintim că înainte de Hristos cu câteva secole neguțătorii greci stabiliți în coloniile de pe malul Mării Negre, precum și alții, în afară de cereale, vite, lemn, sare și alte bogății, duceau din țările române mari cantități de vinuri în întreg arhipelagul grecesc și în alte ținuturi? Vinurile din Dacia erau foarte căutate, fiind cu buchet, cu tărie și cu mult mai ușoare, mai băubile decât acelea din meleagurile sudice, care erau prea dulci, cu zeama groasă și nu tocmai prielnice pentru petrecerile rafinate. Numărul foarte mare al amforelor, întregi sau sparte care s-au găsit în pământul țării noastre, confirmă că vinurile din Dacia alcătuiau un articol de preț, foarte

căutat. Dar trecând peste toate acestea, să ne întoarcem la subiectul nostru și să arătăm care a fost situația în București.

Orașul este așezat pe o câmpie întinsă, aproape monotună, care numai din loc în loc este punctată cu mici ridicături, pe care doar cu bunăvoință le putem numi dealuri, în comparație cu întinderea plană din jurul lor. Două râuri, Dâmbovița și Colentina, având cursuri molatice, cu apă nu prea multă și mai totdeauna gălbuie din cauza terenului lutos, udă orașul; primul prin centru, și cel de-al doilea prin partea de nord și nord-est.

Cu secole în urmă, majoritatea terenului din București a fost cuprins în proprietatea acelor care aveau forța politică și socială în mână, adică Domnul țării, boierii și mănăstirile. Întinse suprafețe ale orașului erau în stăpânirea Domnului și a mănăstirilor în special, cuprinzând și toate așa-zisele dealuri, cum ar fi, de exemplu, Dealul Mitropoliei, Dealul Cotrocenilor, Dealul Lupeștilor, Dealul Spirii, Dealul Filaretului, Dealul Văcăreștilor etc., precum și un nume mai vechi pe care îl întâlnim în documente: Dealul Moldovenilor (neidentificat până acum unde se găsea și nici cum s-a numit mai târziu).

Noi bănuim că Dealul Moldovenilor își trage numele de când Ștefan cel Mare (1457-1504), după luptele avute cu Radu cel Frumos (1462-1473; 1473-1474), a pătruns în București (noiembrie 1476), iar oștirile lui – moldovenii –, în zilele cât au stat aici, au fost cantonate pe acest deal. Dealul Moldovenilor – după părerea noastră – nu era altul decât dealul pe care Domnul Constantin Șerban Basarab, zis Cârnel (1654-1658; 1660), a construit biserica cea mare, care va deveni mitropolie în vremea lui Radu Leon (1665-1669), și care deal, de atunci încolo, este cunoscut ca Dealul Mitropoliei, iar celălalt, al Moldovenilor, nu mai apare amintit la această dată.

Datorită egumenilor și celorlalte înalte fețe bisericești care aveau venituri mai mari, dealurile bucureștene n-au fost lăsate pustii. Pământul lor bun dintru început a fost plantat cu viță-de-vie care s-a întins din ce în ce mai mult, încât din Dealul Cotrocenilor și până la cel al Văcăreștilor, cu mici

întreruperi, era o mare podgorie, care producea imense cantități de struguri și vin. Strugurii se vindeau direct din vie, cu coșurile, iar în oraș, pe anumite tarabe instalate la răspântiile ulițelor.

Vinurile erau vândute în prăvălii numite crâșme sau cârciumi, dar fiindcă majoritatea nu erau construite deasupra pământului, în vechile documente erau numite „pivnițe”. Acestea erau de trei feluri: pivnițe propriu-zis în pământ, pivnițe captușite cu bârne de lemn de stejar și pivnițe de piatră – acestea mai rare, fiindcă și materialul respectiv lipsea, trebuind adus de departe, și astfel prețul de cost nu era la îndemâna oricui. De multe ori însă, prin „pivnițe de piatră” mai înțelegem și pivnițele construite din cărămidă subțire, dar bine arsă, legate între ele printr-un strat gros de mortar rezistent.

Toate mănăstirile construite în București, ctitorite în special de Domnii țării, au fost înzestrate de la început cu terenuri, mori, prăvălii și vii în oraș, și cu întinse moșii în restul țării, ca să fie, după cum spuneau ei, de hrană călugărilor, pentru cele necesare slujbelor și pentru pomenirea ctitorilor și a părinților lor. Și, pentru a exemplifica acest fapt, spicuind din documente amintim următoarele cazuri. Mănăstirea de la podul Colentinei – numită mai târziu Plumbuita fiindcă a fost acoperită de Matei Basarab (1632-1654) cu tablă de plumb – a fost construită inițial de Petru Vodă cel Tânăr (1559-1568), apoi rectitorită de Alexandru II Mircea (1568-1574) și soția sa Ecaterina împreună cu fiul lor, Vodă Mihnea, zis Turcitul (1577-1583; 1585-1591). De fiecare dată ctitorii de mai sus au înzestrat-o după cât le-a fost putința. Astfel, Alexandru II Mircea printre multe altele i-a dăruit și trei pogoane de vie pe care le cumpărase în oraș de la Filimon, fiul Cudei, cu 10 000 „aspri de argint, gata”¹. Doamna Ecaterina, înainte de a muri, i-a dăruit și ea 6 pogoane de vie în dealul orașului București, pe care le cumpărase mai înainte de la Ivan Danciul pentru

¹ ANR, ms 255, ff. 286-287; D.I.R., vol. V, București, 1952, pp. 212-214.

suma de 30 000 aspri turcești.¹ Urmașul lor, Mihnea Vodă, la 21 octombrie 1585 închină Mănăstirii Xiropotamu de la Sfântul Munte Athos mănăstirea „de la Podul Colentinii cu toate moșiile, morile, livezile, prăvăliile, baia și cu viile din Dealul Bucureștilor”.

Domnul Alexandru Coconul (1623-1627) întărește și el vechile danii ale înaintașilor săi, iar Matei Basarab, noul ctitor de la care i se trage numele Plumbuita, la 5 martie 1638 îi confirmă „o vie aici, în dealul Bucureștilor”, care fusese cumpărată de la Loiz clucerul cu 60 galbeni bani gata. Câțiva ani mai târziu, la 18 iunie 1650, întărește din nou Mănăstirii Plumbuita stăpânirea asupra unei vii în București, pe Dealul Moldovenilor², și a unei case cu grădină, în oraș.

Mănăstirea Radu Vodă era situată mult mai aproape de centrul orașului decât Mănăstirea Plumbuita, cu toate că în documentele secolului al XVI-lea se spune că se afla „din jos de cetatea București”, după părerea noastră înțelegându-se prin „cetate” Curtea domnească. Aflată pe malul drept al râului Dâmbovița, ca mai toate celelalte mănăstiri deoarece locul era mai înalt și ferit de inundații, ea era cea mai bogată în moșii, mori, livezi, prăvălii și vii. Una din întinsele ei vii se afla pe o parte din Dealul Lupeștilor, numit mai târziu Dealul Spirii, iar cealaltă parte a dealului era în stăpânirea Mănăstirii Mihai Vodă, cu care în decursul timpului a avut dese pricini de judecată pentru încălcare de hotar.

La 29 aprilie 1590, Mihnea Vodă întărește Mănăstirii Radu Vodă – care la acea dată se numea Sf. Troiță – 39 răzoare de vie în Dealul Văcăreștilor, cumpărate de ea cu 19 000 aspri de la locuitorii satului Văcărești care, spune documentul, „le-au vândut de a lor bunăvoie și cu știrea tuturor megiașilor, dinaintea domniei mele”³. Prețul unui răzor, după calitate, a

¹ *Idem*, pp. 16-17; D.R.H., B., vol. XXI, București, 1965, pp. 169-175.

² ANR, *M-rea Plumbuita*, X-2.

³ D.I.R., vol. V, pp. 446-447.